

Márcio Souza: Galvez, císař acreský

V roce 1945 se jeden starý muž rozhodl napsat své paměti. Ten stařec žil v Cádizu, byl penzista a poslední dobou impotent. Rád cestoval a u svých nepočetných přátel platil za notorického lháře. Ve Španělsku však měla lež zvláštní příchuť. Zrovna tak jako v Amazonii. Stařec zanechal balík rukopisů, v nichž vyprávěl o stejné spoustě pošetilostí, jako byly ty, jimž se zdráhali věřit jeho přátelé. Jemu to vůbec nevadilo, věděl přece, že ty pošetilosti představují závažná fakta jeho života. Života, který byl závažný jen proto, že on sám žil v nezávažné zemi. Stařec zemřel v roce 1946 a nezanechal žádné dědice. Rukopis zřejmě dokončil, protože ta halda papírů, popsaných jeho pevným a jasným písmem, se našla o dvacet let později, dobře zabalená do tvrdých desek. Tento rukopis, jako každý dobrodružný příběh hodný toho jména, našel pak v roce 1973 u pařížského antikváře jeden brazilský turista. Dodnes se neví, jak se rukopis dostal z Cádizu až na antikvářovu polici na bulváru Saint Michel. Jisté je, že onen Brazilec, který šmejdil v pařížských knihkupectvích, jej získal v portugalštině, a to za sumu tří set padesáti franků, což na tehdejší dobu nebylo tak moc. Správná cena za nezávažný rukopis. Brazilec jej přečetl za dva dny a při vzpomínce na Josého de Alencar, který totéž učinil v případě knihy „Válka kramářů“, se jej rozhodl připravit k vydání. Ten brazilský turista jsem byl já a pošetilosti onoho Španěla z devatenáctého století na mě silně zapůsobily. Ze všech těch papírů, objevených oním prapodivným způsobem - řečeno slovy Josého de Alencar - jsem sesmolil tuto knihu, která nyní vychází tiskem. (...) Doufám, že dostanu zpátky aspoň těch tři sta padesát franků, které jsem za rukopis utratil a oželel přitom mimo jiné cestu autobusem do Nice a večeři v Les Balcans.

Titulní list

Inkoust už je na něm zpola vybledlý a na několika předavných jménech hodovali moli. Sám příběh začíná líčením územního trojúhelníku, který patřil Indiánům kmene Amoců, Canamariů a Ipurináů. Zdá se, že na tehdejších bolívijských mapách byl ten trojúhelník označen jako „tierras no descubiertas“ (neobjevená území - špan.). Byl to trojúhelník tropických nemocí a klikatých řek, vklíněný mezi Bolívií, Peru a Brazílií. Prostě místo, jaké by si žádný křesťan nevybral k tomu, aby tam rozbil svůj stan. Ale jeden Ceařan, který žádný stan neměl, odešel z domova, putoval podél srázných břehů křivolaké řeky a čelil Ipurináům. Podařilo se mu postavit si tam chatrč, a pak napsal vikomtovi de Santo Elias, vlivnému obchodníkovi z Belému, aby mu poslal nějaké zboží. Té řece říkali Ipurianové Aquiri. Ceařan, který v umění krasopisu nijak nevynikal, načmáral toto jméno na obálku a vikomt je po značném úsilí rozluštil jako Acre. Vikomt tenkrát udělal dobrý obchod a zároveň nevědomky ono území pokřtil. Acre oplýval vynikajícími exempláři Hevea brasiliensis a po mnoho let se mělo vyvíjet ve znamení omylů.

Pohlednice

1898, červencová noc v Belému do Pará. Začínám vyprávět zprostředka svého života, a to už je mi 39 let. V paměti se mi vynořuje měsíc zářící matným svitem. Ver-o-Peso je pouhý obrys obvykle rušného lidového tržiště a k ránu je venku vlaho. V domech se nesvítlí. Elektrické lucerny vábí stovky můr, které víří a padají na zem jako měkké kroupy. Ze zálivu Guajará vane větřík, který ochlazuje vzduch a mísí pachy plísňě a lodního nákladu s pachem odlivu. Tahle oblast, vonící po silovoni a růžovém dřevu, patří k špinavé části města, plné bláta a shnilých odpadků. V ulicích, které vedou na tržiště, je chabé osvětlení a není tam nijak rušno. Sem tam se objeví nějaký flamendr a já jsem pěkně zašitý v jednom budoáru. Aspoň jsem si to

myslel.

Politické a manželské allegro I.

Zatímco já hladím jedno voňavé tělo, dole kráčí Luiz

Trucco neboli Don Luiz, jak se říká tomuto znechucenému a samotářskému představiteli Bolívie. Byl to muž, který už nedokázal dál snášet jednotvárné noci konce století. Já osobně jsem jeho znechucení nesdílel. Už několik let se zdálo, že se na obchodování s kaučukem dá snadno zbohatnout a Amazonie se změnila v ideální bojiště. Peníze se rozhazovaly okázale a žádná představitelství tomu jednotvárnosti neubrala. Hřešilo se nedostatkem představitelství.

Luiz Trucco byl zřejmě kosmopolita, který si zvykl na rozmanitou nabídku měst jako Milán a Buenos Aires, kde působil předtím. Pro něho opravdu muselo být únavné chodit pořád do stejných barů a penzionů přečpaných zákazníky, lidmi uspěchanými a hlučnými, kteří se neuměli o ničem bavit. Trucco se při procházkách užíral záští a tenkrát v neděli - byla neděle - se před davu lidí uchýlil k pevnosti na kraji starého města a posadil se na kamenné brlení. Jistěže mohl hloubat dál, ale vlnění světla v říčních vodách bylo balzámem na jeho starosti. Trucco měl opravdu plnou hlavu starostí a v bolivijské diplomacii zaujímal klíčové postavení.

Politické a manželské allegro II.

Zatímco já líbám tvrdá ňadérka, která voní po pripriocce, dole po ulici se ubírá Luiz Trucco, opíraje se o cedrovou hůl se stříbrnou rukojetí. Vrací se domů za elegantního klapotu hole na mramorové dlažbě. Vypadá duchem nepřítomen, a to do té míry, že si ani nevšiml tří patřičně zakuklených mužů, kteří ho potají sledují. No a právě tady dole u špatně osvětleného vchodu do skladiště se na něho vrhli. Rychle starého diplomata obklíčili a Truccova postava v bílém lněném obleku zvedla hůl jako dirigent taktovku. Trucco se bezpochyby obratně bránil, ale dlouho by nevydržel, kdyby ten zatracený manžel míšenky, se kterou jsem byl zrovna v nejlepším, nevrátil do ložnice s nabroušenou dýkou a já honem nevstal a takřka jediným skokem se nevyřítit oknem ven, třímaje pár kousků šatstva. Jako ve správném románu na pokračování jsem spadl rovnou na ty čtyři muže. Ve vzniklém chumlu jsem shora slyšel křik míšenky, kterou bil její manžel, portugalský lodník. Tři útočníci hned nato uprchli za roh směrem ke kostelu a Trucco se rozběhl na opačnou stranu, zatímco já ještě zápolil s rozepnutými kalhotami.

Politické a manželské allegro III.

Všecko se sběhlo velice rychle. Samozřejmě že jsem předtím slyšel zdola z ulice ten povyk, ale bylo mi to jedno. Nevím, jak dokázal Trucco za tak krátkou dobu doběhnout až na nároží, ani jak je možné, že jsem si při tom skoku nepolámal žádné žebro. Zamířil jsem k Truccovi, který stál v osvětleném vchodu do kabaretu. Viděl, že si přidržuji kalhoty a že mi chybí nějaký kus oděvu. Stačil jsem naštěstí popadnout kalhoty a sako. Byl jsem bos a konečně jsem dopnul opasek i to sako, ovšem moje Iněná košile zůstala nahoře. Utěšilo mě, že peněženku se skrovnými úsporami jsem měl pořád v kapse u kalhot.

Můj portrét

Jak už jsem řekl, bylo mi 39 let a byl jsem vysoký, trochu nahrbený, a měl jsem bradku a tenký knírek. Nosil jsem brýle s kulatými zlacenými obroučkami a nos jsem měl špičatý. Jsem středozevního typu a byl jsem opálený. Nevypadal jsem špatně a v tu chvíli jsem si všiml, jak nedůvěřivě si mě Trucco prohlíží. „Děkuji vám, že jste mě zachránil před přepadením,“ řekl Trucco, trochu v rozpacích nad mým vzhledem, který po pravdě řečeno nebyl zrovna běžný. Odpověděl jsem, že mi nemusí děkovat, protože nešlo o nic jiného než o celou řadu omylů, což byl ostatně logický důsledek mé existence. Řekl jsem mu, že přepaden jsem byl já, a to manželem ozbrojeným dýkou, načež on mi řekl své jméno: Luiz Trucco, generální konzul Bolívie. Podal jsem mu ruku a informoval jsem ho, že jsem novinář a jmenuji se Galvez, Luiz Galvez. Trucco mi znova poděkoval a tvrdil, že mou zásluhou vyvázl z incidentu bez úhony, což jsem nemohl popřít. Zeptal se, jestli mě může pozvat na skleničku, a vešli jsme do rušného kabaretu. Byl to kabaret „Juno a Flóra“ a jako atrakci nabízel půvaby „Lili, Nepřemožitelného loďstva“ - slavné kubánské tanečnice a šansoniérky, hadí ženy parnasistní metriky a tropických rytmů.

Juno a Flóra a další

Kabaret nevynikal dekorací, ale prostředí v něm bylo prosté a útulné. Pro dlouholeté služby se těšil všeobecné vážnosti. Salonek zaplňovaly pohovky a několik kulatých stolků se zašlou mramorovou deskou. Panovalo v něm příšeří. Šli jsme si sednout ke stolu poblíž orchestru. Podnik se pomalu vyprazdňoval, zůstávali jen nejvytrvalejší hosté. Dvě dívky tancovaly nepodařený kankán a byly to asi zdejší rodačky. Pot z nich jen lil. Přivítala nás tlustá odbarvená majitelka paní Flóra, která by mohla představovat spíš bohyni Junonu. Dostalo se nám obvyklých zdvořilostí a Trucco objednal whisky. Muzikanti vyhrávali závěrečné kousky a číšník nám přinesl pití. Trucco se zeptal, jestli ještě vystoupí Lili a číšník odpověděl, že její číslo bývá pravidelně o půlnoci. Ovzduší bylo nenucené a obě povětrné děvy si k nám přišly přisednout. Odsunul jsem jim židle a všiml jsem si, že už jsou dost staré a zdrchané. Rozhodl jsem se, že se trochu porozhlédnu kolem, zatímco Trucco se nezávazně bavil s oběma kokotami.

Neklidný Bolivijec

Rozhovor s kokotami zřejmě Trucca příliš neoblažil. Později se mi svěřil, že neví, proč vůbec ještě podobná místa navštěvuje. Ne proto, že by se z něho stával moralista. Cítil se však stále osamělejší a prodejná úslužnost prostitutek ho rozčilovala. Ve skutečnosti Trucco stěží ovládal svou nervozitu a byl přesvědčen, že existuje spiknutí proti jeho osobě nebo proti jeho zemi, což pro něho znamenalo totéž. Všechno, co dělali Brazilci, Trucca patrně uráželo a zdejší okázalost mu velice vadila. Byl si vědom, že stárne a že čas, který mu ještě zbývá, už nebude stačit ke splnění úkolu, který měl před sebou.

Úryvek z románu *Galvez Imperador do Acre* (Rio de Janeiro, 1976)

přeložila Pavla Lidmilová